

รายงานผลการถอดบทเรียน เกษตรกรต้นแบบ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

โดย
สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้ว
จังหวัดปทุมธานี

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘
กรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ และเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ มีการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบของ ศพก.หลัก โดยการถอดบทเรียนครั้งนี้ เป็นการรวบรวมประสบการณ์จริง แนวคิด และแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จของเกษตรกรผู้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาการผลิต การจัดการทรัพยากร และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ

สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการถอดบทเรียนฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการเกษตรที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้ว

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๑
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๔
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน	๑๒
ภาคผนวก	๑๓

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายอุดม ขนุนก้อน

๒. เลขประจำตัวประชาชน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๑/๒ หมู่ ๕ ตำบลหนามไผ่
อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

โทรศัพท์ ๐๘๖๕๖๘๐๑๕๕ Facebook-..... Line-.....

ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๕

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี

สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะ/สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๘๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๕

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ แปลงลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒.๒ แปลงการผลิตผักปลอดภัย

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๗ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๓.๒ การทำประมง (เลี้ยงปลา และกบ)

๓.๓ การบริหารจัดการน้ำด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ

๓.๔ การผลิตผักปลอดภัย

๓.๕ การผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๓.๖ การแปรรูปข้าว

๓.๗ การทำเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑.๑ การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ข้าวและผัก)

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๒.๒ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓.๑ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า (การบริหารจัดการระบบน้ำด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ)

๔.๓.๒ การทำประมง (เลี้ยงปลา และกบ)

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. ได้แก่ การบริหารจัดการระบบน้ำด้านการเกษตรอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าจากการบริหารจัดการน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบและคุ้มค่า

เนื้อหา ขั้นตอนการบริหารจัดการน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสูบน้ำแล้วพักในบ่อเลี้ยงปลาเบญจพรรณ ซึ่งเป็นบ่อพักน้ำและเพื่อตรวจสอบสภาพน้ำจนแน่ใจว่าน้ำจากคลองชลประทานที่สูบมา มีคุณภาพดี ไม่มีค่าความเค็มและไม่ขาดออกซิเจน จากนั้นบริหารจัดการน้ำจากบ่อพักไปยังร่องน้ำสวนผัก บ่อปลา ดูก บ่อปลานิล และนาข้าว สำหรับน้ำจากบ่อปลา ดูกและปลานิลนำกลับมาหมุนเวียนปล่อยลงนาข้าว และใช้รดพืชอื่นๆ ต่อไป ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำโดยมีการควบคุมน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การถ่ายทอดความรู้ โดยการบรรยายและชมสถานที่จริง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยร่วมประชุมกับ ประธาน ศพก. ของทุกอำเภอ พร้อมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อเสนอปัญหาในการทำการเกษตรในพื้นที่ และแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปจัดทำแผนฯ ต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

มีการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) โดยมีการประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอ ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. และแผนการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำของ ศพก./ศูนย์เครือข่าย แผนปฏิบัติการฯ เป็นดังนี้

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)														แผน ราย ศพก.	
อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ประจำปีงบประมาณ 2568															
ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายอุดม ขนุก้อน สินค้าหลัก ข้าว															
จุดเด่น การลดต้นทุนการผลิต และการทำเกษตรแบบผสมผสาน															
กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ (บาท)	ระยะเวลา											หมายเหตุ
				ค.ค.-67	พ.ย.-67	ธ.ค.-67	ม.ค.-68	ก.พ.-68	มี.ค.-68	เม.ย.-68	พ.ค.-68	มิ.ย.-68	ก.ค.-68	ส.ค.-68	
กิจกรรมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร															
1. พัฒนาศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย			-												
1.1 ประเมินศักยภาพ ศพก. หลัก	1	ศูนย์	2,500												
1.2 พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์หลัก)	1	ศูนย์	3,500												
1.3 พัฒนาศูนย์เครือข่าย ศพก.อื่นๆ (ยกเว้น ศจช. ศคปช.)	1	ศูนย์	3,500												
2. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร															
2.1 เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ	10	ราย	7,500			27					23		18		
3. บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน															
3.1 ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่															
3.1.1 ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ	10	ราย	4,000			23		24			21		25		

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

จากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม และด้วยภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ จึงปรับแนวคิดและปรับตัวในการทำเกษตรเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ด้วยการนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรมาใช้ โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ให้มีรายได้ตลอดปี เพื่อให้มีรายได้ที่พอเพียงและมั่นคง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ด้วยวิธีการทำการเกษตรแบบสมัยก่อนที่ไม่มีการแข่งขัน เป็นการทำการเกษตรแบบปราณีต ไม่เน้นผลตอบแทนมากนัก แต่ด้วยสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหารายได้ที่ไม่พอกับผลตอบแทน เป็นตัวผลักดันให้ต้องปรับตัวในการทำการเกษตรแบบใหม่ที่ต้องแข่งขัน โดยนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีในปัจจุบันมาใช้ ซึ่งต้องคำนึงถึงผลตอบแทนและรายได้ที่มากขึ้น เพื่อให้พอเพียงกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในยุคปัจจุบัน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่ทนโรคและแมลง ซึ่งช่วยลดการระบาดของศัตรูพืช ลดการสูญเสียผลผลิตและลดรายจ่ายในการดูแลรักษา

- การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เช่น โดรนเพื่อการเกษตร จะช่วยลดต้นทุนการผลิตด้านแรงงาน

- การควบคุมศัตรูพืชด้วยชีววิธี เช่น ใช้สารชีวภัณฑ์ในการการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทดแทนสารเคมี

- การทำนาแบบไม่เผา ซึ่งจะช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในดิน จะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย ระบายน้ำได้ดี และยังเป็นแหล่งธาตุอาหารที่จำเป็น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร ได้แก่ โดรน เพื่อใช้ในการหว่านข้าว ใสปุ๋ย แทนแรงงานคน
- การใช้เทคโนโลยีปรับหน้าดินด้วยเลเซอร์ เพื่อให้พื้นนามีความราบเรียบและมีระดับที่สม่ำเสมอมากขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการเพาะปลูกดีขึ้น ต้นพืชมีการเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอทั้งแปลงนา ส่งผลให้ได้ผลผลิต
- การใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์เพื่อให้น้ำผัก ทดแทนการให้น้ำผักทางเรือ ซึ่งเป็นการลดการสูญเสียน้ำ และลดการใช้แรงงานคน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำนาโดยใช้หลักวิชาการด้านการใช้สารชีวภัณฑ์ในการจัดการศัตรูพืชและโรคพืช สารชีวภัณฑ์ (biopesticides) เป็นสารควบคุมศัตรูพืชที่ได้จากสิ่งมีชีวิต เช่น แบคทีเรีย เชื้อรา ไวรัส หรือสารสกัดจากพืช เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

หลักการสำคัญของการทำนาโดยใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ การใช้ชีวภัณฑ์อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนิดของชีวภัณฑ์ที่เหมาะสมกับศัตรูพืชและโรคในนาข้าวแต่ละชนิด รวมถึงวิธีการใช้ที่ถูกต้อง อัตราส่วนที่เหมาะสม และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้ การใช้สารชีวภัณฑ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ควรมีการจัดการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การจัดการสภาพแวดล้อม การใช้พันธุ์ข้าว ต้านทานโรค และการใช้สารสกัดจากพืชอื่นๆ การใช้สารชีวภัณฑ์จะช่วยส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศนาข้าว ลดการพึ่งพาสารเคมี และสร้างสมดุลของระบบนิเวศ

สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในนาข้าวได้แก่

- เชื้อราไตรโคเดอร์มา ช่วยควบคุมโรคข้าวที่เกิดจากเชื้อราในทุกระยะ เช่น โรคไหม้ โรคกาบใบแห้ง โรคใบขีดสีน้ำตาล โดย ไตรโคเดอร์มา (Trichoderma) เป็นเชื้อราปฏิปักษ์ที่ใช้ในการควบคุมโรคพืช โดยมีหลักการคือการแข่งขัน การเป็นปรสิต และการสร้างสารยับยั้ง โดยไตรโคเดอร์มาจะเจริญเติบโตและแย่งอาหารแหล่งที่อยู่ และน้ำจากเชื้อราที่เป็นสาเหตุของโรคพืช ทำให้เชื้อราเหล่านั้นอ่อนแอและไม่สามารถทำลายพืชได้ นอกจากนี้ ไตรโคเดอร์ม่ายังสามารถสร้างสารปฏิชีวนะและเอนไซม์ที่ยับยั้งการเจริญของเชื้อโรคพืชได้ และยังสามารถกระตุ้นให้พืชมีความต้านทานโรค

- เชื้อราบิวเวอร์เรีย ช่วยควบคุมแมลงศัตรูข้าวต่างๆ เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยอ่อน เพลี้ยจักจั่น และแมลงหี้ยข้าว โดยสปอร์ของเชื้อราจะเกาะบนตัวแมลงและเจริญเติบโตภายใน ทำให้แมลงตาย

- เชื้อราเมตาไรเซียม ช่วยควบคุมแมลงศัตรูข้าวต่างๆ เช่น หนอนกอข้าว, เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เชื้อรานี้จะเข้าทำลายแมลงศัตรูข้าวโดยการเข้าทำลายทางผิวหนัง หรือช่องว่างในลำตัว ทำให้แมลงเกิดโรคและตาย

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๔ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๘-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) ไม้ผล พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๓) ผัก พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๔) ต้นกระถ่อม พื้นที่ปลูกจำนวน ๒-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาตุ๊ก ปลานิล ปลาเบญจพรรณ จำนวน ๓ บ่อ บ่อละ ๒๕,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ ตัว

๒.๒) กบ จำนวน ๕ กระชัง กระชังละ ๑,๒๐๐ ตัว

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่ไข่ จำนวน ๘๐ ตัว

๓.๒) ไก่พื้นเมือง จำนวน ๕๐ ตัว

๓.๓) เป็ดเทศ จำนวน ๒๐ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) ปลาเค็ม ปลาร้า จำนวน ๒๐๐ กิโลกรัม/ปี

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ให้ระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้ามีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑.๑) ข้าว เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท/ไร่/รอบ
- ๑.๒) ปลายุดก เป็นเงิน ๑๓๕,๐๐๐ บาท/บ่อ/รอบ
- ๑.๓) ปลายุนิล เป็นเงิน ๕๔,๐๐๐ บาท/บ่อ/รอบ
- ๑.๔) กบ เป็นเงิน ๒๔,๐๐ บาท/กระชัง
- ๑.๕) ไก่ไข่ เป็นเงิน ๑๓๐ บาท/ตัว
- ๑.๖) ไก่พื้นเมือง เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ตัว
- ๑.๗) เป็ดเทศ เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ตัว
- ๑.๘) ผัก เป็นเงิน ๓๘๔,๘๕๐ บาท/ไร่/ปี
- ๑.๙) กระเทียม เป็นเงิน ๓๒,๐๐๐ บาท/ไร่/ปี

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไก่ไข่

เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๓๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผัก (๔,๐๐๐ บาท) และ ไม้ผล (๑,๐๐๐ บาท)

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๕,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ใบกระเทียม

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว ปลายุดก ปลายุนิล กบ ไก่พื้นเมือง เป็ดเทศ

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๘๓๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๒.๔.๑ ประโยชน์ต่อตนเอง ด้านความมั่นคงด้านอาหาร โดยผลิตอาหารปลอดภัยไว้บริโภคในครัวเรือน และลดรายจ่ายในครัวเรือน ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงจากการขายผลผลิตตลอดทั้งปี มีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะตลอดเวลาในการปลูกพืช การจัดการน้ำ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงมีความเป็นอิสระสามารถพึ่งพาตนเองได้

๒.๔.๒ ประโยชน์ต่อเกษตรกรรายอื่น เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกรรายอื่น เช่น การทำนาลดต้นทุนการผลิต การจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ การผลิตผักแบบปลอดภัย การทำน้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงปลาและเลี้ยงกบ ฯลฯ

๒.๔.๓ ประโยชน์กับชุมชน สร้างความสามัคคี เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันภายในชุมชน และเกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ ลดปัญหาการว่างงานและกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น รวมทั้งก่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๓.๑.๑ การทำนาแบบไม่เผาฟาง โดยการย่อยสลายฟางและตอซังด้วยน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มปริมาณอินทรีย์วัตถุในดิน รวมทั้งเป็นการลดการเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM๒.๕ ในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นมลพิษทางอากาศที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นอยู่ในขณะนี้

๓.๑.๒ การบริหารจัดการน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบและรู้คุณค่า โดยการวางแผนการใช้น้ำอย่างเป็นระบบ เป็นการเวียนใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เริ่มจากการสูบน้ำแล้วพักในบ่อเลี้ยงปลาเบญจพรรณ ซึ่งเป็นบ่อพักน้ำและเพื่อตรวจสอบสภาพน้ำจนแน่ใจว่าน้ำจากคลองชลประทานที่สูบน้ำมาดีมีคุณภาพดี ไม่มีค่าความเค็มและไม่ขาดออกซิเจน จากนั้นบริหารจัดการน้ำจากบ่อพักไปยังร่องน้ำสวนผัก บ่อปลาตุ๊ก บ่อปลานิล และนาข้าว สำหรับน้ำจากบ่อปลาตุ๊กและปลานิลนำกลับมาหมุนเวียนปล่อยลงนาข้าว และใช้รดพืชอื่นๆ ต่อไปซึ่งถือได้ว่าช่วยลดการใช้ทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดในทุกวันนี้

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๓.๒.๑ ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดความเสื่อมโทรมของดินและเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน จากการไม่เผาฟาง

๓.๒.๒ ช่วยอนุรักษ์น้ำ จากการบริหารจัดการน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยลดการการใช้น้ำและป้องกันการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์

๓.๒.๓ ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากการทำนาแบบไม่เผา

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑) มีการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ ดิน : รู้จักประเภทดินในพื้นที่ เช่น สภาพดินที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละชนิด น้ำ : มีการศึกษาข้อมูลแหล่งน้ำชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อวางแผนการบริการจัดการน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ภูมิอากาศ : ติดตามสถานการณ์ด้านสภาพอากาศ รวมถึงอุณหภูมิ ความชื้น และฤดูกาล ซึ่งมีผลต่อการเพาะปลูกพืช

๒) มีความรู้ด้านความเข้าใจด้านการเลือกชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสม เช่น ปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ข้าว ผัก ไม้ผล

๓) เทคโนโลยีด้านการจัดการ ในด้านการเตรียมดิน การปลูกการดูแล และการเก็บเกี่ยว

๔) นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การฝึกอบรมจากหน่วยงานต่างๆ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

มีการให้บริการในการเป็นจุดอบรมและมาศึกษาดูงานด้านต่างๆ เช่น การลดต้นทุนการผลิตข้าว การผลิตผักปลอดภัย การทำการประมง เลี้ยงปลาและกบในกระชัง การผลิตน้ำหมักชีวภาพ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

มีการบริการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่างๆ เช่น ให้คำแนะนำในการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคพืช การผลิตน้ำหมักชีวภาพ การผลิตผักปลอดภัย การลดต้นทุนการผลิตในการทำนา การจัดการระบบน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑) การให้คำปรึกษาและแนะนำเกษตรกร ด้านต่างๆ เช่น การเพาะปลูกพืช การทำนาแบบลดต้นทุน การทำน้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงกบเลี้ยงปลา การบริหารจัดการน้ำในแปลงเกษตรอย่างเป็นระบบ ฯลฯ

๒) ฐานข้อมูลด้านการเกษตร เช่น ข้อมูลพืช สัตว์ เทคโนโลยีการเกษตร สภาพดิน น้ำอากาศ

๓) ระบบเตือนภัยและพยากรณ์การเกษตร เช่น ข้อมูลการจัดการภัยพิบัติ การแจ้งเตือนภัยโรคพืช สัตว์

๔) มีการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีอยู่เสมอ จากหน่วยงานต่างๆ จากภาครัฐและเอกชน

๕) เอกสารเผยแพร่ความรู้ต่างๆ

๖) การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น สนับสนุนการรับรองมาตรฐาน GAP การสนับสนุนด้านการตลาดกับเอกชน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

๑) การขยายผลองค์ความรู้ โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้เห็นผลเป็นรูปธรรม มีการสาธิตจริงเพื่อให้เห็นขั้นตอนและกระบวนการเพื่อนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

๒) เกษตรกรมีการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติจากที่ได้รับรู้มา เช่น แนวทางการลดต้นทุนการผลิตข้าว จากการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ในนาข้าว

๓) ผลลัพธ์ที่ได้ คือเกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้ และสร้างความมั่นคงในอาชีพได้

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๑) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและผลักดันให้เกษตรกรที่ปลูกผักในชุมชน มีการผลิตที่ได้รับมาตรฐาน GAP

๒) มีส่วนร่วมหลักในการส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนรวมตัวกัน เพื่อจัดตั้งแปลงใหญ่ผักตำบลหน้าไม้ และแปลงใหญ่ข้าวตำบลหน้าไม้

๓) มีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อบต. สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ ชลประทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการร่วมแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑) มีการประสานงานและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานกรมต่างๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันวิจัย และภาคเอกชน เพื่อระดมองค์ความรู้

๒) มีการกำกับดูแลและการบริหารจัดการ เช่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก คณะกรรมการ และชุมชนในการตัดสินใจ

๓) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร เช่น มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรม สาธิต เทคโนโลยีการเกษตร และถ่ายทอดความรู้จากวิทยากร รวมถึงสนับสนุนการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเกษตรในพื้นที่

๔) มีความเป็นผู้นำและตัวแทน ศพก. ในการสื่อสารนโยบายของภาครัฐ และแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรในเวทีประชุมต่างๆ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ภูมิใจในการเป็นเกษตรกรต้นแบบของชุมชน และสามารถทำให้เกษตรกรนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับส่งเสริมและถ่ายทอดไปจาก ศพก. นำไปปรับใช้และปฏิบัติได้จริง ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่มากขึ้น และมีความสุขในอาชีพการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๕ ตำบลหน้าไม้
- เป็นประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำของชุมชน หมู่ ๕ ตำบลหน้าไม้
- เป็นกรรมการการศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหน้าไม้
- เป็นประธานแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหน้าไม้
- เป็นประธานกรรมการหมู่บ้าน
- เป็นเกษตรกรผู้นำสัมมาชีพ
- เป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- ให้สถานที่ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป
- ให้สถานที่ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์อื่นๆ

- เป็นผู้นำในการขุดลอกคลองของชุมชน

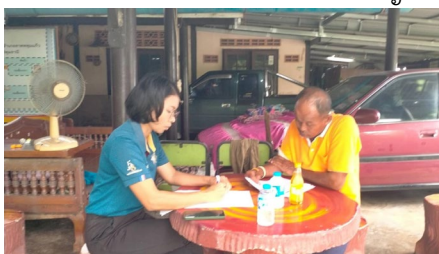
๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

การประสบความสำเร็จในเรื่องใดๆ เกิดจากตัวเราเป็นผู้คิดกำหนด และกระทำให้มันด้วยตัวเอง

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

นางสาวราตรี อยู่เย็น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอลาดหลุมแก้ว

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

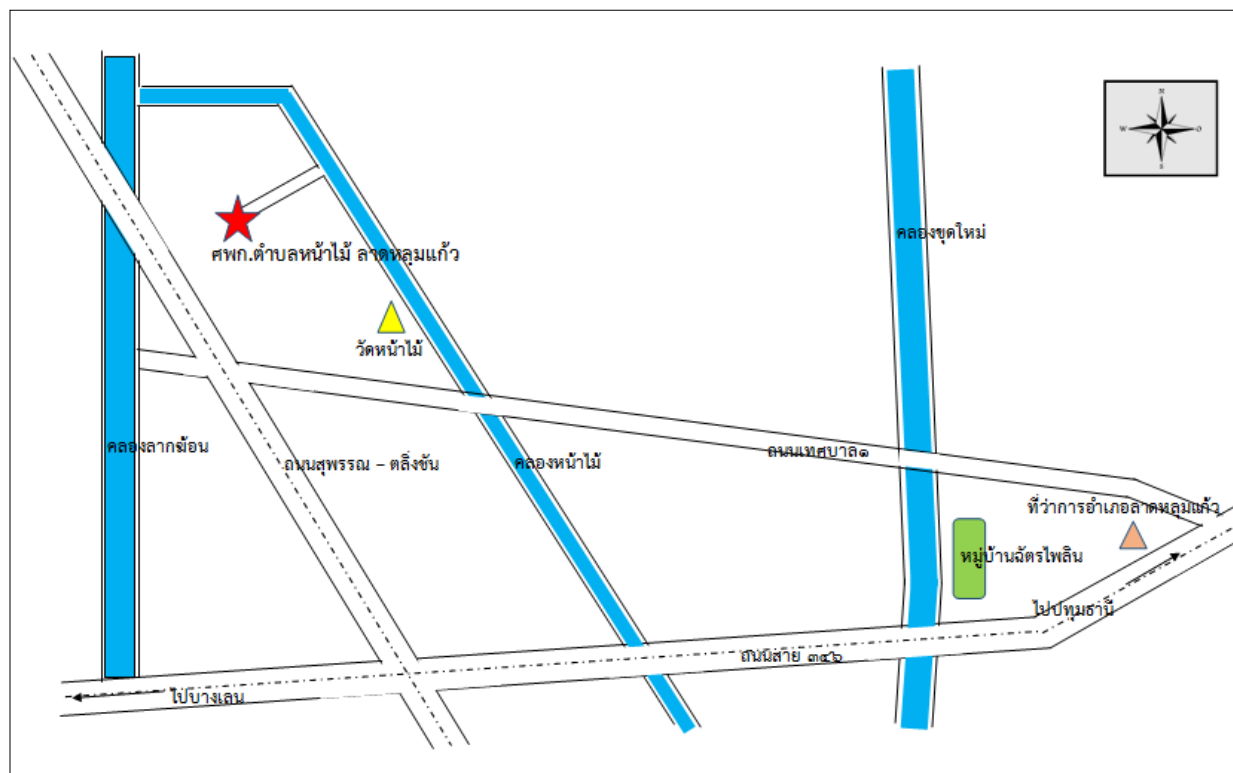
- ๒.๑ กำหนดวัตถุประสงค์
- ๒.๒ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
- ๒.๓ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
- ๒.๔ สรุปและจัดทำเอกสาร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ไม่มี

ภาคผนวก

แผนที่ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลาดหลุมแก้ว

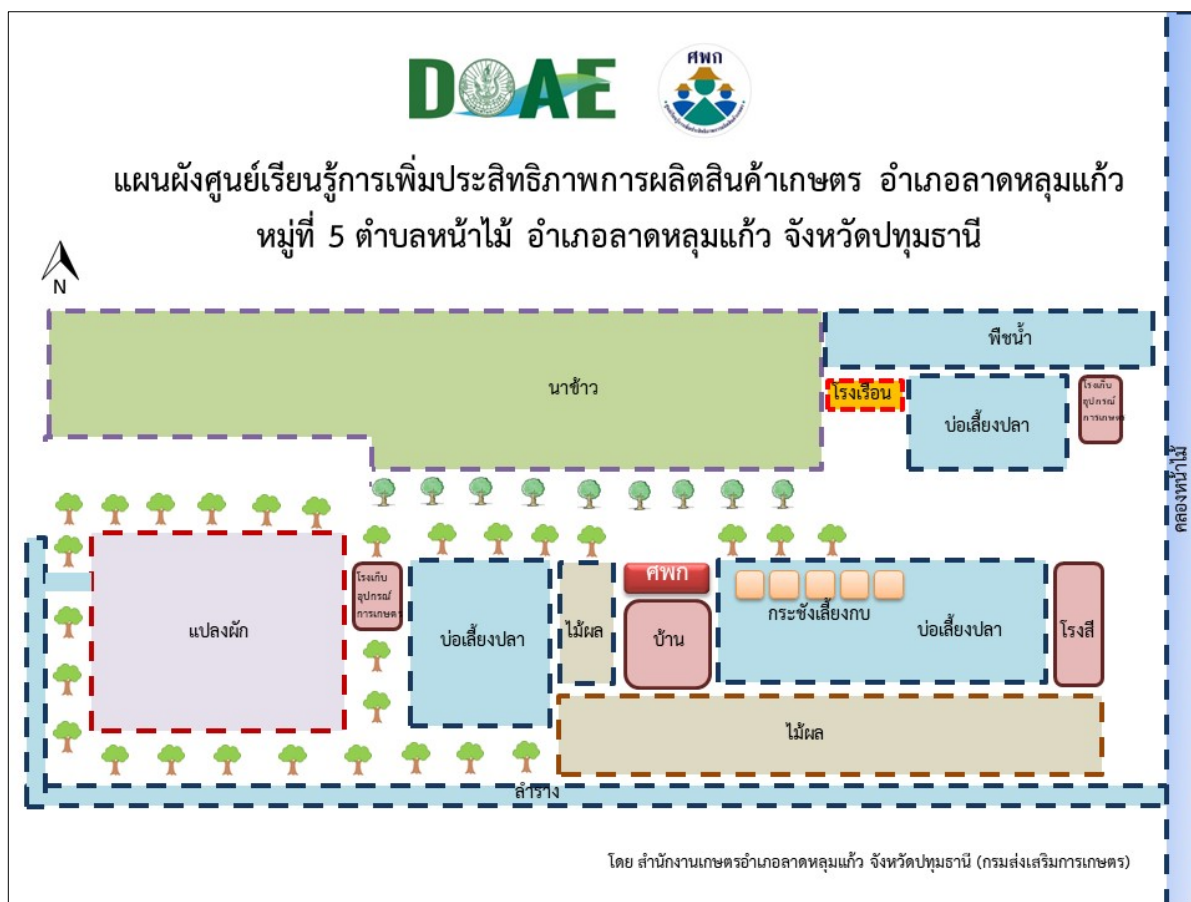

สถานที่ตั้ง : บ้านเลขที่ ๑๑/๒ หมู่ที่ ๕ ตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

พิกัด : Latitude ๑๔.๐๖๑๑๙๒ Longitude ๑๐๐.๓๔๓๑๒๖

x : ๖๔๕๖๑๑ y : ๑๕๕๕๑๒๗ zone ๔๗

แผนผังภายในบริเวณศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอลาดหลุมแก้ว

แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงศูนย์เครือข่าย ศพก. อำเภอลาดหลุมแก้ว

